

مرکز تحقیقات گیاهان دارویی
و فرآورده های طبیعی

دانشگاه علوم پزشکی تهران
دانشکده داروسازی

مسمومیت با گیاهان

همدان چهارراه پژوهش بلوار شهید
فهمیده، روبروی بوستان مردم،
دانشگاه علوم پزشکی همدان،
دانشکده داروسازی- مرکز تحقیقات
گیاهان دارویی و فرآورده های
طبیعی.

شماره تماس: ۰۸۱-۳۸۳۸۱۵۹۰

کد پستی: ۶۵۱۷۸۳۸۱۷۸

گیاهان دارویی

برخی از داروهای گیاهی در
صورت مصرف بیش از حد یا نابه
جا می توانند مسمومیت های منجر
به مرگ ایجاد کنند.

محلول اکالپتوس که به منظور بخوردادن و استنشاق بخارات آن
در بازار وجود دارد، در صورتیکه به اشتباه خورده شود، حتی در
مقادیر کم (یک قاشق) می تواند کشنده باشد. از القای استفراغ در
مسمومیت با این فرآورده خودداری نموده مصدوم را سریعاً به
بیمارستان منتقل کنید.

بعد از مسمومیت با گیاه چه کنید؟

در صورت تمایل به مصرف گیاهان دارویی، حتماً
آن ها را از مکان های مجاز و معتبر تهیه و تحت نظر
پزشک و داروساز مصرف نمایید.
در صورت برخورد با هر گونه مسمومیت گیاهی بویژه
در کودکان، جهت اخذ اطلاعات اولیه و راهنمایی های
مورد نیاز، موارد را با مراکز اطلاع رسانی داروها و
سموم (با شماره ۱۹۰) در میان گذاشته و در صورت
نیاز بیمار را به نزدیکترین مرکز درمانی منتقل کنید.

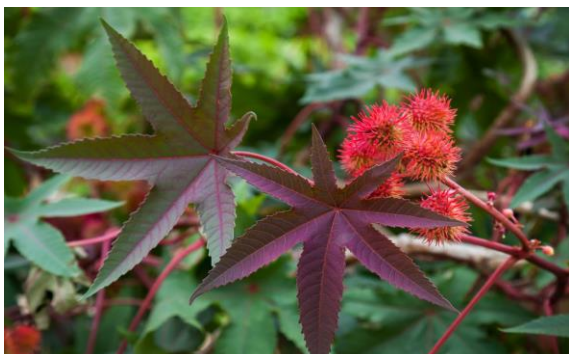

گیاهان تزئینی

برخی از گیاهان تزئینی که در محیط کار و یا آپارتمان های
مسکونی نگهداری می شوند می توانند در صورت مصرف خوراکی
در اطفال باعث مسمومیت شوند. یکی از مهم ترین این گیاهان
«دیفن باخیا» است که در کشور ما در بسیاری ادارات، آپارتمان ها
و منازل به عنوان گیاه تزئینی نگهداری می شود. این گیاه دارای
برگ های پهن و بزرگ به رنگ های زرد و قهوه ای بوده که به علت
داشتن بلورهای «اکسالات کلسیم» در آن ها، در صورت مصرف
خوراکی می تواند سبب افزایش ترشحات بزاقی، تورم شدید در
لب ها، گلو و حنجره شود و در مواردی به علت ایجاد تورم شدید
سبب انسداد راه های هوایی و خفگی شده است.

گل صدتومانی نیز از جمله گیاهانی زینتی است که جزء گیاهان
سمی محسوب می شود. تمام قسمت های این گیاه به علت داشتن
مواد سمی از دسته گلیکوزیدها در صورت مصرف خوراکی
می توانند سبب بروز مسمومیت با علائم و نشانه هایی زیر شود:
احساس سوزش در دهان، سیلان بزاق، تهوع، استفراغ، اسهال،
ضعف عضلانی، اختلال دید، افت فشار خون، کاهش ضربانات
قلب، تنگی نفس، تشنج و اختلالات شدید قلبی و تنفسی که در
برخی موارد می تواند کشنده باشد.

کرچک

یکی دیگر از گیاهانی که می‌تواند باعث بروز مسمومیت های شدید در انسان شود، گیاه «کرچک» است. این گیاه در خراسان، سیستان و بلوچستان و نواحی جنوب کشور پرورش داده می‌شود. از دانه‌های این گیاه بعد از انجام فرآیندهای متعددی «روغن کرچک» بدست می‌آید که از این ترکیب به عنوان یک داروی مسهل در طب استفاده می‌شود. اما مصرف دانه‌های گیاه به علت داشتن ماده‌ای بسیار سمی به نام «رئسین» می‌تواند سبب بروز مسمومیت‌های شدید منجر به مرگ در انسان شود. خوردن ۳-۴ مغز دانه کرچک در کودکان و حدود ۱۰ دانه آن در بزرگسالان می‌تواند سبب بروز مسمومیت شدید و حتی مرگ شود.

گل حسرت

«گل حسرت» یا «سورنجان» یکی دیگر از گیاهانی است که می‌تواند در صورت مصرف سبب ایجاد مسمومیت در انسان گردد. تمام قسمت‌های گیاه دارای ماده «کولشی سین» است. در صورت مصرف خوراکی گیاه علائم و نشانه‌های مسمومیت به صورت تهوع، استفراغ، دردهای شکمی، اسهال، اختلالات خونی و قلبی و ریزش مو (به صورت تاخیری) ظاهر می‌شوند.

خرزهره

خرزهره یکی از مهم‌ترین گیاهان سمی موجود در کشور است. این گیاه به علت داشتن برگ‌ها و گل‌های زیبا در بسیاری از مناطق کشور در پارک‌ها و باغ‌ها به عنوان یک گیاه زینتی کاشته می‌شود. این گیاه از نظر شکل ظاهری مشابه گیاه زیتون است و در صورت مصرف می‌تواند موجب بروز مسمومیت های شدید و حتی کشنده گردد. مصرف خوراکی برگ‌ها، گل‌ها و شیرابه گل های گیاه و حتی استنشاق دود ناشی از سوزاندن برگ‌ها و ساقه‌های گیاه می‌تواند سبب بروز مسمومیت گردد. علائم و نشانه‌های مسمومیت به صورت ضعف، بی‌اشتهایی، تهوع، استفراغ، دردهای شکمی و اختلالات قلبی شامل بی‌نظمی ضربان قلب می‌باشند. در مسمومیت‌های شدید کلاپس قلبی عروقی و مرگ نیز گزارش شده است.

دانه و هسته میوه‌ها

دانه و هسته میوه برخی گیاهان مانند گیلاس، زردآلو و هلو بویژه در مواردی که میوه گیاه نارس است حاوی موادی موسوم به «مواد سیانوژنیک» است. این مواد در صورت مصرف خوراکی در معده، تحت اثر اسید معده از خود سیانید هیدروژن ایجاد می‌کنند که ترکیبی بسیار سمی است. گزارش‌هایی مبنی بر بروز مسمومیت ناشی از سیانور در اثر خوردن هشت عدد هسته میوه نارس زردآلو در کودکان وجود دارد. علائم و نشانه‌های مسمومیت به صورت تهوع، استفراغ، تنگی نفس، تعریق، خواب آلودگی، تشنج، اختلالات قلبی و تنفسی ظاهر می‌شوند. از این رو باید از خوردن دانه‌ها و هسته‌های نارس این گونه میوه‌ها بویژه توسط اطفال جلوگیری نمود.

شرایط اقلیمی و تنوع آب و هوایی در کشور ما منجر به ایجاد تنوع زیادی در گونه‌های گیاهی شده است که این امر خود موجب دسترسی مردم به انواع گیاهان دارویی و سمی در مناطق وسیعی از کشور می‌شود. در سالیان اخیر، افزایش گرایش مردم به مصرف داروهای گیاهی و گیاهان دارویی، سبب مصرف گیاهان به صورت ناآگاهانه و خودسرانه با حدس داشتن ارزش دارویی و به منظور خوددرمانی بیماری‌ها شده است.

گزارش‌های بدست آمده در سال ۱۳۹۷ حاکی از بروز انواع مسمومیت‌های اتفاقی و عمدی در اثر مصرف گیاهان سمی در مناطق مختلف کشور است به طوری که ۰.۴ درصد از مسمومیت‌های مراجعه شده به بیمارستان‌ها در سال ۱۳۹۷ "۵۵۲ نفر" ناشی از گیاه سمی بوده است.

مسمومیت با گیاهان در برخی از گروه‌های سنی و شغلی به میزان بیشتری مشاهده می‌شود، مسمومیت ناشی از گیاهان در کودکان زیر ۵ سال شیوع بیشتری دارد. کنجکاوی ذاتی کودکان در این محدوده سنی و وجود جذابیت در شکل و رنگ بخش‌های مختلف یک گیاه سمی مانند میوه، دانه و برگ آن، سبب می‌شود تا کودک به صورت اتفاقی و از روی کنجکاوی اقدام به بلع قسمت‌های مختلف یک گیاه سمی کند.

از نظر شغلی، بروز مسمومیت های گیاهی در کشاورزان، باغداران، شکارچیان و کارگران مزارع و گلخانه‌ها به علت تماس بیشتر با انواع گیاهان سمی شیوع بیشتری دارد.